

Regeringskansliet
Socialdepartementet
registrator@socialdepartementet

2020-09-10
1 (4)
Dnr: 2020:960

Yttrande över Reglering av undersköterskeyrket – kompetenskrav och övergångsbestämmelser

DS2020:15

Skolverket har ombetts att yttra sig över DS 2020:15 Reglering av undersköterskeyrket – kompetenskrav och övergångsbestämmelser. Yttrandet behandlar endast de delar som Skolverket har synpunkter på.

3 Ärendet

I slutet av stycket står ”bedömningen är att förslagen därför behöver ändras i anledning av förändringarna i kursinnehållet.” Skolverket ställer sig frågande till vad i de föreslagna ändringarna i kursinnehållet som föranleder slutsatsen att förslagen behöver ändras.

4 Överväganden och förslag

Förslag 4.1 Gymnasieskolans vård- och omsorgsprogram som grund för skyddad yrkestitel

Skolverket tillstyrker förslaget men ställer några kompletterande frågor och kommentarer kring underlaget.

Det är oklart hur de utpekade 1 400 godkända gymnasiepoängen för utbildning med inriktning mot vård och omsorg ska de relatera till de 1 500 poäng som hänvisas till under rubriken *Olika utbildningsvägar*.

Dagens yrkespaket för undersköterskor omfattar 1 500 poäng. I Skolverkets regeringsredovisning¹ var perspektivet att yrkespaketet för undersköterskor skulle innehålla 1400 poäng av utpekade kurser plus ytterligare 200 poäng valbara kurser. Totalt 1 600 poäng. Detta för att så långt som möjligt efterlikna gymnasieskolans programstruktur där 1 400 poäng ligger i den programgemensamma delen och 200 poäng finns i programfördjupningsdelen. Det bedömdes vara en likvärdighetsfråga mellan gymnasieskolan och yrkespaket för undersköterskor att omfattning och innehåll av yrkeskurser var så lika som möjligt.

¹ Regeringsredovisning av uppdrag om förslag till justeringar i programstruktur och examensmål för vård- och omsorgsprogrammet samt förslag till de förordningsändringar som krävs för införande av en undersköterskeexamen. Dnr 2018:00686

Under rubriken *En reformerad gymnasientbildning kräver anpassade utbildningskrav* finns i den allra sista meningen en skrivning enligt följande ”Det skulle också medföra att en elev som valt en studieväg mer inriktad mot vidare studier skulle kunna få onödigt svårt att uppnå examen.” Den meningen stämmer inte då det både idag och i den reviderade versionen av utbildningen är möjligt att uppnå både grundläggande och särskild behörighet till de vanligaste eftergymnasiala utbildningarna efter vård- och omsorgsprogrammet inom ramen för 2 500 poäng.

Under rubriken *Krav på utbildningsinnehåll, godkända betyg och vad som är motsvarande kompetens bör regleras närmare i förordning eller myndighetsföreskrift.*

Skolverket undrar över meningen ”En lägstanivå i form av krav på godkända betyg i de programgemensamma yrkesämnena (1 400 gymnasiepoäng) bedöms kunna vara i linje med det krav på godkända poäng för undersköterskeexamen som var utgångspunkten för betänkandets förslag.” Skolverket påtalar att det inte endast är ämnen klassificerade som yrkesämnen bland de ämnen som finns i den programgemensamma delen. Ämnena är en blandning av gymnasiegemensamma ämnen (bilaga 4 ämnen²) svenska 2 eller svenska som andraspråk 2 och samhällskunskap 1a1 samt psykologi som är klassificerat som ett vissa ämne³. Resterande ämnen är klassificerade som yrkesämnena.

Skillnaden mellan de programgemensamma ämnena för vård- och omsorgsprogrammet och de ingående kurserna i yrkespaketet för undersköterska inom vuxenutbildningen är att det inom vård- och omsorgsprogrammet ingår svenska 2 eller svenska som andraspråk 2 och inom yrkespaketet svenska 1 eller svenska som andraspråk 1. Likaså skiljer det sig mellan vård- och omsorgsprogrammet och yrkespaketets samhällskunskap 1a2 och yrkespaketets samhällskunskap 1a1. Skolverket vill bara påtala att detta kan missförstås och önskar ett förtydligande kring att det ska räcka med svenska 1 eller svenska som andraspråk 1 och samhällskunskap 1a1 inom ramen för yrkespaketet för undersköterskor. Skulle kravet på exakt lika innehåll mellan skolformerna uppstå kommer det att bli förkunskapskrav i form av svenska eller svenska som andraspråk 1 och samhällskunskap 1a1 innan man kan läsa yrkespaketet till undersköterska.

I PM:et föreslås att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer bör få meddela föreskrifter med krav på innehållet i en utbildning som är inriktad mot vård- och omsorg. Det framgår inte av promemorian vad ytterligare reglering av ”innehållet” i utbildningen innebär och om Socialstyrelsen och Skolverket avses samråda kring sådan reglering. Redan idag meddelar regeringen i gymnasieförordningen vilka ämnen med viss omfattning som ska ingå i det programgemensamma innehållet på vård- och omsorgsprogrammet och Skolverket reglerar vilka kurser som läses inom de programgemensamma ämnena samt tar fram ämnesplanerna. Yrkespaketet är dock inte reglerade utan Skolverket ger förslag på innehåll för sammanhållna yrkesutbildningar för Komvux och introduktionsprogrammen, som

² Bilaga 4 ämnen är ämnen som anges i bilaga 4 till högskoleförordningen (1993:100).

³ Vissa ämnen är ämnen som inte är yrkesämnena och som inte anges i bilaga 4 till högskoleförordningen (1993:100). Skolverket meddelar föreskrifter om behörighet

motsvarar kompetenskraven på nationell nivå för olika yrkesområden. Om ytterligare reglering av innehållet i utbildningen görs av Socialstyrelsen kopplat till beviset kan det vara lämpligt att myndigheten samråder med Skolverket. Det framgår vidare inte heller vilken myndighet som bör föreskriva om vilken annan förvärvad kompetens som kan anses motsvara en utbildning med inriktning mot vård och omsorg.

5 Ikraftträdande

Förslag 5

Skolverket tillstyrker förslaget om datum för ikraftträdande.

6 Övergångsbestämmelser

Förslag 6.1 Undersköterskors befintliga kompetens ska tillvaratas under en övergångsperiod

Skolverket tillstyrker förslagen men problematiserar kring meningen ”Den som senast den 31 december 2026 ansöker om bevis om skyddad yrkestitel och vid ansökan har varit verksam med yrkestiteln undersköterska i en omfattning som sammanlagt motsvarar heltid i fem år de senaste tio åren före ansökan ska få bevis om rätt att använda yrkestiteln”. Vilken konsekvens blir det om de fem åren på heltid gjordes i början av denna 10-årsperiod och att den sökande efter det arbetat inom en helt annat område de fem efterföljande åren? Då är inte kunskaper och erfarenheter från vård- och omsorgsområdet aktuella längre.

Skolverket vill påtala att det inte alltid har ingått svenska inom de olika utbildningar som funnits till undersköterska inom vuxenutbildningen. Då medvetenheten om bristande kunskaper i svenska språket för vård- och omsorgspersonal har ökat vill Skolverket ändå lyfta fram att det idag finns en stor andel anställda som undersköterskor inom vård och omsorg som inte har läst någon svenska alls på gymnasial nivå. Ämnet svenska i yrkespaketet inom vuxenutbildningen har tillkommit under de senaste fem åren.

Skolverket ställer frågan angående vilken/vilka myndigheter som ska göra bedömningarna om relevansen i utbildningar till undersköterska vid Folkhögskola och undersköterskeutbildningar från länder utanför EU/EES?

7 Övrigt

Myndigheten för yrkeshögskolan har beviljat en ansökan från Försvarmakten om att få en utbildning till *militär undersköterska* inplacerad på SeQF nivå 5. Med tanke på förslaget om reglering av undersköterskeyrket bedömer Skolverket det som problematiskt. Skolverkets nya och reviderade ämnesplaner, som enligt förslag är tänkta att ligga till grund för den reglerade yrkestiteln, är framtagna i samarbete med Socialstyrelsen och deras förslag på kompetenskrav för yrket undersköterska. Försvarmaktens utbildning till *militär undersköterska* innehåller endast enstaka delar

av det som Skolverkets ämnesplaner inom vård och omsorg innehåller. Den militära utbildningen svarar inte heller mot Socialstyrelsens föreslagna kompetenskrav.

På Skolverkets vägnar

Anna Westerholm
Avdelningschef

Eva Ekstedt Salzmänn
Undervisningsråd